

Aby każdy dzień był **INNY**

„To, że mnie nakarmią, posprzątają, pościelą, wypiorą bieleznię, to wcale nie znaczy, że w 100% pomogą. To z zewnątrz tak tylko się wydaje. Ja pragnę być wysłuchany, ja pragnę uczynić coś więcej, ja pragnę BYĆ i jeszcze coś znaczyć dla siebie i innych!”

Kto odwiedza nasz DPS w Płazie po raz pierwszy, zachwyca się pięknym pałacem i prawie 8-hektarowym terenem wspaniałej zieleni wokół niego. Aż trudno uwierzyć, że do roku 2002 uroda tego miejsca była skrywana. Dzisiaj DPS dla osób przewlekle chorych psychicznie jest znaczącą i ważną częścią dużej wsi Płaza w powiecie chrzanowskim (województwo małopolskie). Otwarcie bram DPS było pierwszym krokiem do integracji domu ze społecznością mieszkańców - najpierw wsi, a potem gminy. Piękno tego miejsca przyciąga wielu ludzi z zewnątrz, którzy bardzo często stają się przyjaciółmi naszego DPS. Wśród nich są przedstawiciele lokalnych władz, artyści, ale przede wszystkim zwykli ludzie.

Zmiany, które nastąpiły to efekt pracy całego personelu. Rozpoczęliśmy od siebie, od zmiany postaw na bardziej indywidualne podejście i wspólne z mieszkańcami wytyczanie celów. To mieszkaniec zaczął decydować o wyborze kolorów swojego pokoju czy ubrania, a personel wspiera go w dążeniu do jak najbardziej dobrego i godnego życia.

Nie ujmując znaczenia pracy każdego zatrudnionego w DPS w Płazie, pragniemy przedstawić wybrane formy działań

opiekuńczo-terapeutycznych, które wprowadzamy i proponujemy podopiecznym. U źródła naszych działań leżą idee humanitaryzmu i humanizmu, które wywodzą się z poszanowania godności człowieka. Główną zasadą jest indywidualne podejście do każdego mieszkańca, jak najlepsze poznanie jego potrzeb i stworzenie mu warunków do ciągłego rozwoju na miarę jego możliwości. Zajęcia terapeutyczne znacząco wspomagają opiekę medyczną i mają w naszym domu swoje stałe miejsce każdego dnia. Organizowanie takich zajęć w DPS nie było i nie jest proste, gdyż bardzo łatwo popełnić błąd poprzez skolonizowanie go przez ekspertów, a przez to mieszkaniec może stać się zależny, nie mający głosu. Zagrożone staje się też pojęcie zwyczajnego domu, za którym tęskni każdy człowiek. Dlatego niepisana zasada stosowana w naszym DPS jest łączenie pracy terapeutycznej z opiekuńczą (oczywiście z zachowaniem proporcji wykonywanych zadań), co pozwala terapeutce poznać mieszkańca „całościowo” oraz stwarza możliwość nawiązania bliższych, często przyjacielskich relacji. Skutkuje to również lepszą i szybszą komunikacją, ułatwia wprowadzenie właściwych i skutecznych zajęć terapeutycznych.

Renata Bartnik
Alicja Oleszycka
Kazimiera Żmudzińska
Dom Pomocy Społecznej Płaza

„Wychowania i terapii nie można uznać jedynie za stosowane z zewnątrz strategie interwencyjne służące wpływaniu na jednostkę. Mogą one być pomocne tylko wówczas, gdy nie pozbawiają autonomicznego systemu, któremu chcą pomóc, szansy wyboru, szansy na podjęcie własnej decyzji. Ich cel i prawomocność mogą być uzasadnione tylko przez to, że będą pojmowane jako hipotetyczne próby konfrontowania człowieka z pewnymi oddziaływaniami oraz towarzyszenia mu. Chodzi

o próby, które będą przydatne we wspomagananiu jego gotowości i kompetencji w zakresie służącej mu zmiany i za które można wziąć odpowiedzialność.” Ten dość obszerny cytat oddaje ideę, która przyświeca nam podczas pracy w zespołach opiekuńczo-terapeutycznych. Personel naszego domu stale podnosi swoje kwalifikacje, wiele osób posiada wykształ-

cenie wyższe lub je zdobywa. Między innymi dzięki temu zmienia się postrzeganie własnej pracy, która jest koniecznym i racjonalnym zadaniem, ale może też być satysfakcjonującym zawodowo i kreatywnym polem działania.

W naszym DPS mamy możliwość wspierania zdrowia i rozwoju mieszkańca dzięki szerokiej ofercie ze strony zatrudnionych specjalistów: pielęgniarek, lekarzy, rehabilitantów, psychologów, pedagogów, logopedów, terapeutów zajęciowych, opiekunów. W ostatnich kilku latach w naszym domu powstały kolejne pracownie terapeutyczne. Od niedawna prowadzone są zajęcia reedukacyjne, planowane jest też otwarcie terapii ceramicznej. Dzięki tak szerokiej ofercie zajęć mieszkańiec ma rzeczywistą możliwość wyboru i może realizować się w kilku terapiach. Zajęcia odbywają się w godzinach popołudniowych i po południu, wg grafiku, aby umożliwić swobodny wybór pory, uwzględniając indywidualne predyspozycje oraz preferencje podopiecznego. Jest to ważne, ponieważ jedne osoby lepiej funkcjonują rano, inne po południu. Wspomniane rodzaje terapii uwzględniają też indywidualne dopasowanie zajęć od strony twórczej lub odtwórczej. W społeczności naszych mieszkańców dominuje przede wszystkim odtwórstwo oraz współtworzenie z terapeutą, ale mamy też osoby o prawdziwie twórczym zacięciu. To dla nich utworzyliśmy kąciok malarstwa sztalugowego. Ściany naszego domu ozdabiają dzieła wykonane własnoręcznie przez mieszkańców, oraz piękne prace będące owocem organizowanych wspólnie z artystami plenerów na terenie otaczającym DPS. Bogactwo oferty terapeutycznej sprawiło, że prawie każdy mieszkaniec może wybrać coś dla siebie. Nieobce jest nam też pojęcie terapii biernej, która również spełnia swoje zadanie. Organizując poszczególne pracownie, kierujemy się zawsze potrzebami i zainteresowaniami mieszkańców, dobieramy odpowiednio dla nich metody prowadzenia zajęć terapeutycznych. Korzystamy też z lokalnej tradycji, stąd propozycje hafciarstwa, wikliniarstwa, malarstwa na szkle. Tę ostatnią prowadzimy już 10 lat. Mieszkańcy malują na oszlifowanych płytkach szklanych, na butelkach, stoiczkach wazonikach czy filiżankach. Szkice ołówkiem do konkretnego formatu przygotowują sami, cza-

Fot. 1

Fot. 1 - terapia zajęciowa - prace kulinarne mieszkańców

o próby, które będą przydatne we wspomagananiu jego gotowości i kompetencji w zakresie służącej mu zmiany i za które można wziąć odpowiedzialność.” Ten dość obszerny cytat oddaje ideę, która przyświeca nam podczas pracy w zespołach opiekuńczo-terapeutycznych. Personel naszego domu stale podnosi swoje kwalifikacje, wiele osób posiada wykształ-

Fot. 2

sem wspiera ich instruktor. Szkic podkłada się pod szybkę i maluje farbami do witraży. Po wyschnięciu nakładany jest kontur. Technikę można stosować u osób z przeciętnymi zdolnościami plastycznymi, jak i u osób poszukujących nowych zainteresowań. Malowanie na szkle rozwija wyobraźnię, poczucie estetyki, koncentrację uwagi, wiarę we własne siły i możliwości. Nowoczesnym akcentem jest terapia komputerowa, która także cieszy się dużym powodzeniem. Również muzyka i taniec dają bardzo dużo możliwości pozytywnego oddziaływania na naszych podopiecznych, dlatego wykorzystujemy je nie tylko na zajęciach muzykoterapii czy terapii ruchem. Często wspólny śpiew towarzyszy innym terapiom, jest pożądanym przerywnikiem podczas różnorodnych prac. Nasi mieszkańcy bardzo lubią też zajęcia kulinarne, odbywające się w kuchenkach w każdym budynku osobno. Dzięki takiemu rozwiązaniu podopieczni mogą realizować indywidualne pomysły kulinarne i tworzą dla siebie i innych miłą, rodzinną atmosferę. Potrawy sporządzane podczas terapii poprawiają nastrój, szczególnie jeśli są spożywane z koleżankami i kolegami. Czasem są to wymarzone dania czy „smaki dzieciństwa”. Poczęstunek to nie tylko duma, że sami gotują i pieką, ale też możliwość poczęstowania współmieszkańców. Wspólne gotowanie poprawia nastrój, uczy współ-

pracy, odpowiedzialności, estetyki, podziału zajęć, co zmniejsza niepokój, smutek czy tęsknotę.

Dużym atutem DPS w Płazie jest pięknie położony teren wokół Pałacu - siedziby rodu Starzeńskich, który umożliwia pracę w ogrodzie ozdobnym i warzywnym. Mamy też przy domu obiekty gospodarcze i stajnie z wybiegiem dla kilku koni. Kontakt ze zwierzętami jest ważnym elementem terapii, dlatego posiadamy też kilka psów, o które dbają podopieczni. Niezagospodarowany teren, sąsiadujący z parkiem, wzbogacono o szatę roślinną i wytyczono ścieżki. Warto zaznaczyć, że ścieżka była projektem realizowanym przez wiele podmiotów terenu gminy Chrzanów, m.in. z młodzieżą licealną. Naturalna zieleni sprzyja izolacji dźwiękowej i wzrokowej, ułatwia odprężenie psychiczne, sprzyja codziennym spacerom, dostarcza wrażeń estetycznych, pomaga uspokoić się wewnętrznie. Dlatego przy DPS powstała ścieżka edukacyjno-ekologiczna, która służy nie tylko naszym mieszkańcom, ale również osobom z zewnątrz. Z naszego terenu zieleni korzystają też uczniowie pobliskiej szkoły. Często można zobaczyć, jak biegają i ćwiczą, np. przed zawodami sportowymi. Corocznie odbywa się tu jeden etap biegów na orientację dla młodzieży powiatu chrzanowskiego.

Fot. 2 - terapia zajęciowa
- malowanie na szkle

Niezależnie od zajęć, terapeuci cały czas pracują nad stanem emocjonalnym uczestników, dlatego każde wspólne spotkanie jest inne. Celem pracy terapeuty jest polepszenie funkcjonowania osób, poprawa ich własnego wizerunku, obudzenie wiary we własne możliwości i siły. Ważnym zadaniem jest też wsparcie mieszkańców w ich rozwoju i funkcjonowaniu społecznym. Osoby niepełnosprawne czy chore często mają bardzo złe wspomnienia i doświadczenia w tym zakresie, dlatego droga do celu może być dość długa.

Otwarcie naszego DPS jest nie tylko symboliczne. To wskazanie właściwego kierunku do działania. Niejednokrotnie mieliśmy już okazję doświadczyć prawdziwych wzruszeń razem z naszymi podopiecznymi, którzy poza bramami DPS doświadczy-

re w przypadku dorosłych chorych czy niepełnosprawnych są szczególnie cenne, ponieważ chronią i wspierają ich zagrożoną autonomię. Chodzi tu głównie o poszanowanie potrzeb i decyzji mieszkańców. Personel współpracuje z podopiecznymi na wszystkich możliwych płaszczyznach. Aby nie zagubić żadnej osoby, powołano pracowników pierwszego kontaktu, zaś decyzje dotyczące większej społeczności ustalane są z samorządem mieszkańców. Dzięki temu w naszym DPS powstają pomysły i propozycje, które służą prawdziwej integracji wewnątrz domu, ale też tworzą nowe możliwości integracji z bliższym i dalszym otoczeniem. Przykładami są: zabawy, występy, wystawy organizowane we współpracy ze szkołami, biblioteką, do-

Fot. 3

Fot. 4

Fot. 3, 4 - ścieżka ekologiczno-zdrowotna

li akceptacji czy nawet uznania w związku z uczestnictwem w konkursach i wystawach.

Organizacja dnia w naszym DPS nie różni się zasadniczo od tego, jak żyje się w innych placówkach tego typu lub we własnym domu. Dom przeszedł już pomyślnie standaryzację i spełnia wymagane warunki. Zapewnienie właściwego miejsca i otoczenia bezpiecznego dla naszych mieszkańców jest dobrą podstawą, by zwrócić się ku wyższym potrzebom, które ma każdy człowiek. Stopniowo odchodząc od zbyt wielu organizacyjnych odgórných norm, wprowadzamy nowe, któ-

mem kultury, muzeum oraz organizacjami czy osobami indywidualnymi.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność Towarzystwa Przyjaciół DPS w Płazie, które regularnie włącza się do wspierania i współorganizowania ciekawych i znaczących imprez o szerszym zasięgu, np. Festiwalu Twórczości Osób Niepełnosprawnych „Domek Artystów Wszelakich”, który gromadzi naszych przyjaciół i służy prawdziwej integracji wielu środowisk. W tym roku festiwal odbędzie się poraz trzeci. Zapraszamy w czerwcu! ■

Zdjęcia pochodzą z archiwum Domu Pomocy Społecznej Płaza..